

Załącznik
do Uchwały LXIX/475/2024
Rady Powiatu Karkonoskiego
z dnia 26 marca 2024 r.

Powiatowy program
rozwoju pieczy zastępczej
na lata 2024-2026

Jelenia Góra, 2024 r.

Spis treści:

strona

WPROWADZENIE	3
I. Organizacja pieczy zastępczej	5
1. Zadania powiatu zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	6
2. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	7
II. Piecza zastępcza w Powiecie Karkonoskim w latach 2021 -2023	9
1. Analiza dotychczasowych działań w zakresie pieczy zastępczej w oparciu o dane za rok 2023....	13
2. Piecza zastępcza w liczbach	18
3. Współfinansowanie pieczy zastępczej przez Gminy.....	23
4. Rola asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	25
III. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2024-2026	28
1. Założenia programowe.....	28
2. Określenie celu głównego i szczegółowych Programu	29
3. Ewaluacja i ocena realizacji Programu.....	31
ZAKOŃCZENIE	31

WPROWADZENIE

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 - 2026 został sporządzony na podstawie założeń ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jako podstawę prawną Programu określa się art. 180 ust. 1 ww. ustawy, stanowiący, iż do zadań własnych powiatu należy: „opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych”

Opracowanie i realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu kontynuację i rozwój realizacji założeń przyjętych w dotąd obowiązującym dokumencie, nałożonych przez ustawodawcę.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 - 2026 zawiera cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej, które będą podejmowane głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora pieczy zastępczej w Powiecie Karkonoskim. Uwzględnia potrzeby środowiska lokalnego w obszarze pieczy zastępczej, w szczególności dzieci i młodzieży przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wskazuje przede wszystkim na konieczność rozwoju jakościowego i ilościowego pieczy zastępczej, tworzenia nowych zawodowych rodzinnych form pieczy zastępczej, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu Karkonoskiego oraz kontynuację zapewniania specjalistycznego wsparcia dla środowiska pieczy zastępczej. Bierze także pod uwagę podejmowanie działań na rzecz deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej i rozwoju warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem oraz poprawy funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Jako ważny obszar determinujący rozwój pieczy zastępczej w środowisku lokalnym, wskazuje także synergię działalności podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Rolą systemu pieczy zastępczej (zarówno pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej) jest **zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawo powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia.** Prawo dziecka do pieczy zastępczej jest prawem subsydiarnym wobec prawa dziecka do życia w rodzinie. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością - po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków do pomocy i uskutecznienie pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko mogło powrócić pod opiekę rodziców.

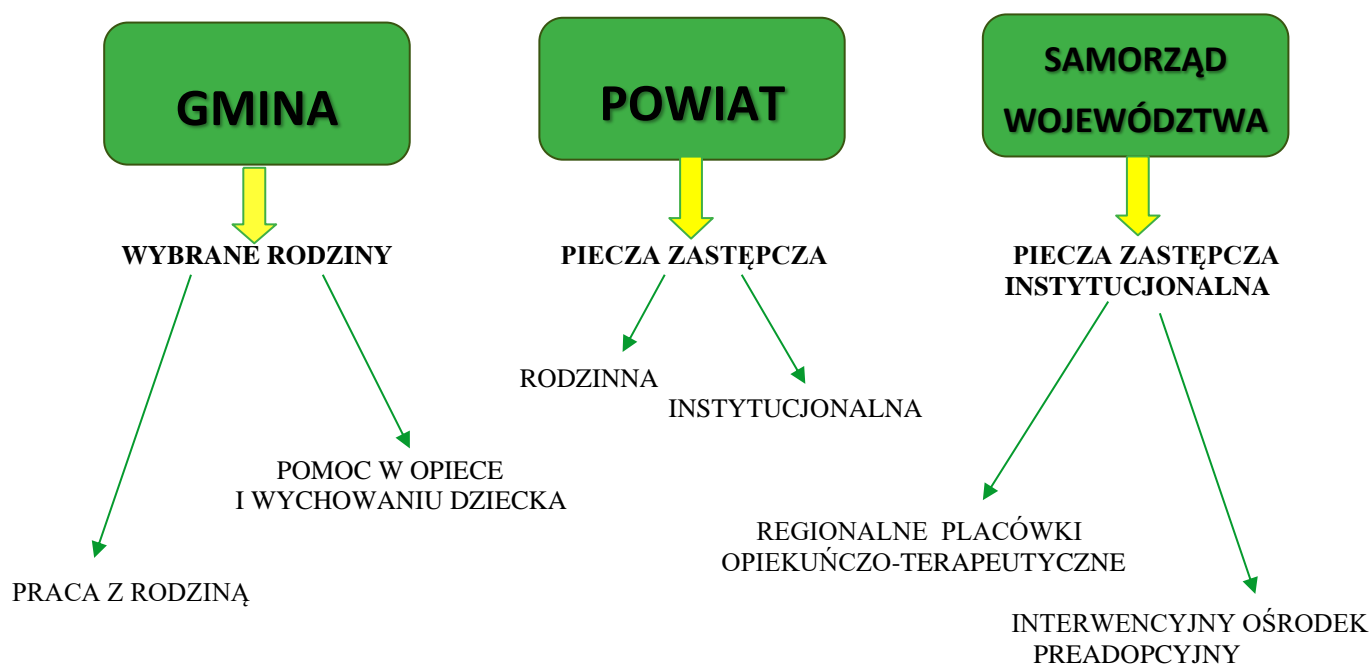
Projekt „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024 – 2026” przekazano w ramach konsultacji do wszystkich gmin Powiatu, ośrodków pomocy społecznej oraz funkcjonujących w powiecie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

I. Organizacja pieczy zastępczej

Pieczka zastępcza, którą organizuje powiat, jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. System pieczy zastępczej uwzględnia trzy poziomy oddziaływania: Gmina, Powiat, Samorząd Województwa. Poniżej przedstawiono organizację pieczy zastępczej z uwzględnieniem podziału kompetencji w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Organizacja Pieczy Zastępczej

PODZIAŁ KOMPETENCJI :

Zgodnie z ustawą, gmina zobowiązana jest do działań z zakresu profilaktyki rodzinnej. Jest ona realizowana przez gminne instytucje świadczące usługi na rzecz dziecka i rodziny. Do bezpośredniej pracy z rodziną wprowadzono stanowisko asystenta rodziny. Jest on kierowany wyłącznie do rodzin, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Jego czas pracy jest elastyczny, nienormowany i dostosowany przede wszystkim do rytmu życia rodziny. Asystent ponosi indywidualną odpowiedzialność za wyniki pracy z konkretną rodziną. Ponadto, dzieciom zapewnia się pobyt w placówkach wsparcia dziennego (np. świetlicach, klubach środowiskowych, ogniskach wychowawczych), które organizują im czas wolny i pomagają w nauce, przy stałej współpracy z rodzicami. Praca z rodziną jest prowadzona m.in. w formie poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców.

1. Zadania powiatu zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Za organizację pieczy zastępczej odpowiada powiat. Do zadań powiatu (własnych i zleconych) należą w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie;
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

12) finansowanie:

- a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
- b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

13) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie:

- a) do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,
 - b) do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;
- 14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust.8.

2. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej nie może być placówka opiekuńczo-wychowawcza. W przypadku gdy organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest powiatowe centrum pomocy rodzinie, w centrum tym tworzy się zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;

- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 3a) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego;
- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 7) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust.7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 14) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;

- 14 a) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- 15) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 16) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 17) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.
- 18) wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje, co najmniej raz na 6 miesięcy, właściwy sąd o całości sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz sytuacji rodziny dziecka. W przypadku stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje właściwy sąd o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny, załączając opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W przypadku nieprzekazania do sądu w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej informacji o możliwości powrotu dziecka do rodziny, organizator składa do sądu wnioszek wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Do wniosku dołącza się w szczególności opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

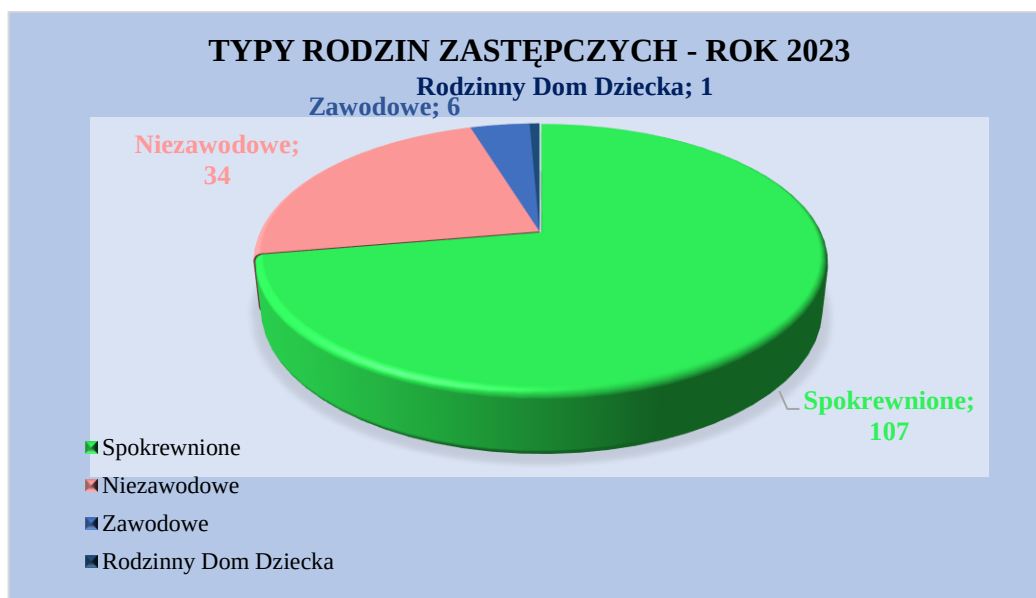
II. Piecza zastępcza w Powiecie Karkonoskim w latach 2021 - 2023

Powiat Karkonoski położony jest w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego. Obejmuje obszar o powierzchni ponad 628 km². W jego skład wchodzi 5 gmin wiejskich: Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Mysłakowice, Podgórzyn i Stara Kamienica oraz 4 gminy miejskie: Karpacz, Kowary, Szklarska Poręba i Piechowice. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego (dane za 2023 rok) sytuacja demograficzna powiatu przedstawiała się następująco:

liczba ludności ogółem	60 744, w tym
mężczyźni	29 270
kobiety	31 474

Regulacje prawne dotyczące wspierania rodziny i organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Piecza zastępcza sprawowana jest w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej. W ramach tych form zapewniano

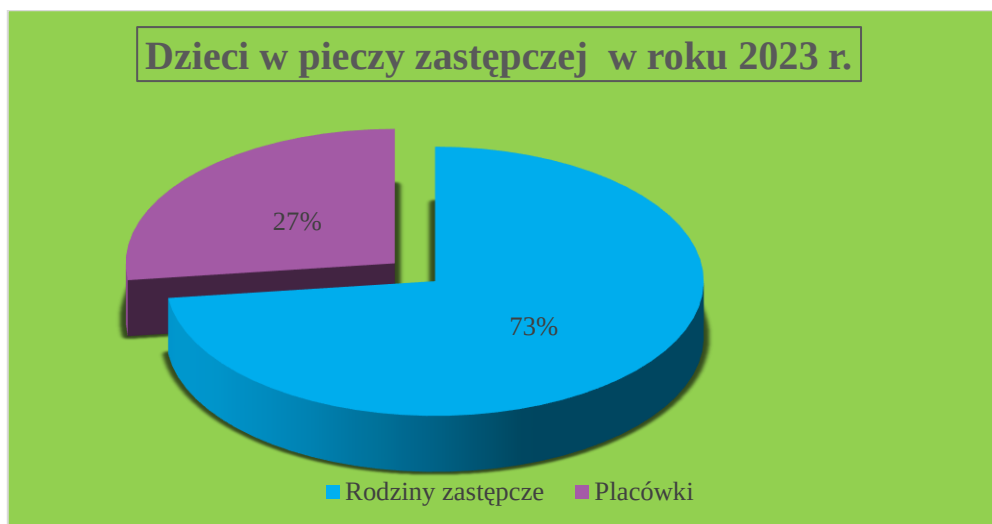
opiekę dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców. W powiecie karkonoskim system rodzinnej pieczy zastępczej stanowią rodziny zastępcze: spokrewnione (tylko dziadkowie lub rodzeństwo), niezawodowe (krewni i powinowaci, niespokrewnieni), zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. W roku 2023 w powiecie funkcjonowało 148 rodzin zastępczych zapewniających opiekę 192 dzieciom. Ich strukturę przedstawiono poniżej:

Źródło: dane własne PCPR

W 72,3 % rodziny zastępcze tworzyli najbliżsi członkowie rodziny, tj. dziadkowie i rodzeństwo. Na pozostałe 27,7 % złożyły się niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze. Ponadto, poza powiatem funkcjonowały 29 rodzin, w których przebywało 37-oro dzieci z powiatu karkonoskiego.

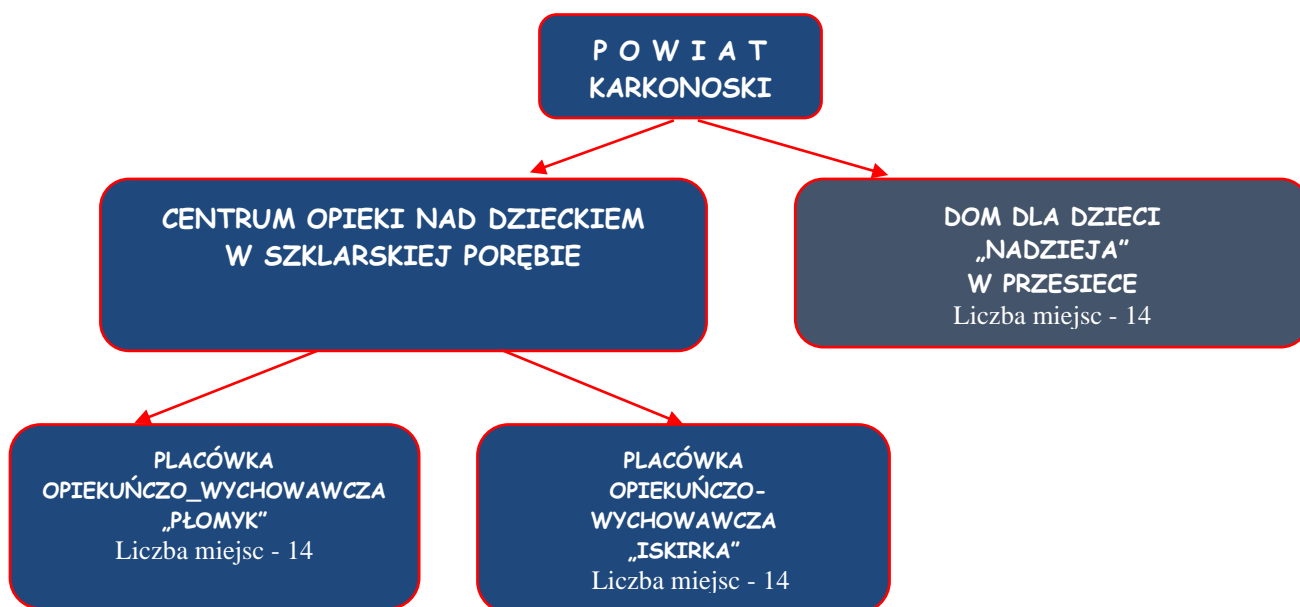
W roku 2023 w pieczy zastępczej w powiecie karkonoskim przebywało łącznie 263 dzieci, przy czym rodzinna piecza zastępcza stanowiła 73% (192 dzieci), a instytucjonalna 27% (71 dzieci), co ilustruje wykres:

Źródło: dane własne PCPR

Najliczniejszą grupę stanowią rodziny zastępcze spokrewnione. Te (z pewnymi wyjątkami) otrzymują świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w wysokości 899 zł/dziecko miesięcznie, a pozostałe rodziny – 1361 zł/dziecko miesięcznie oraz dodatek w wysokości 274 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecko z niepełnosprawnością.

Drugą - obok rodzinnej - formą pieczy zastępczej organizowanej przez powiat, jest instytucjonalna piecza zastępcza. W powiecie karkonoskim funkcjonowały trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego. Wszystkie placówki posiadały zezwolenie na prowadzenie działalności - wpis do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonego przez Wojewodę Dolnośląskiego.

W Powiecie Karkonoskim funkcjonują trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego. Dom dla Dzieci NADZIEJA w Przesiece posiada 14 miejsc i jest placówką prowadzoną na zlecenie Powiatu przez Karkonoskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie

NADZIEJA z siedzibą w Jeleniej Górze oraz Centrum Opieki nad Dzieckiem w Szklarskiej Porębie, w ramach którego funkcjonują dwie placówki opiekuńczo – wychowawcze: Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Płomyk” (14 miejsc) oraz Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Iskierka” (14 miejsc).

W roku 2023 r. w Domu dla Dzieci w Przesiece przebywało 22, w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej „Płomyk” przebywało łącznie 27-oro dzieci, a w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej „Iskierka” przebywało łącznie 22-oro dzieci.

Ponadto, poza powiatem przebywało łącznie 28-oro dzieci, w tym 4 umieszczonych w roku 2023. Zasady pobytu dzieci w placówkach poza powiatem regulują stosowne porozumienia. W roku 2023 obowiązywało łącznie 27 (rok 2022 - 29):

- 2 - z Miastem Jelenia Góra (Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dąbrówka 1” w Jeleniej Górze)
- 1 - z Miastem Jelenia Góra (Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dąbrówka 2” w Jeleniej Górze)
- 2 - z Miastem Jelenia Góra (Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dąbrówka 3” w Jeleniej Górze)
- 7 - z Miastem Jelenia Góra (Dom dla Dzieci Nadzieja Nr 2 w Jeleniej Górze)
- 1 - z Miastem Jelenia Góra (Dom dla Dzieci Nadzieja Nr 4 w Jeleniej Górze)
- 1 - z powiatem głogowskim (Dom Dziecka w Głogowie)
- 3 - z powiatem wołowskim (Placówka Opiekuńczo – Wychowawczych „Wiosna” Nr 2 w Krzydlinie Małej)
- 2 - z powiatem wołowskim (Placówka Opiekuńczo – Wychowawczych „Wiosna” Nr 1 w Krzydlinie Małej)
- 4 - z powiatem wołowskim (Placówka Opiekuńczo – Wychowawczych „Wiosna” Nr 4 w Krzydlinie Małej)
- 3 - z Miastem Wałbrzych („Dom Trójka” w Wałbrzychu)
- 1 - z Miastem Wałbrzych („Dom Dziewiątka” w Wałbrzychu)

W roku 2023 w placówkach umieszczono dzieci z pięciu Gmin oraz dwoje w trybie interwencyjnym pochodzące z innego powiatu. Z ogólnej liczby umieszczeń (25 dzieci), największa liczba dzieci pochodziła z Kowar -10 dzieci. W następnej kolejności – Jeżów Sudecki oraz Podgórzyn po 3 dzieci, Piechowice i Stara Kamienica po 2 dzieci, a także Janowice Wielkie – 1 dziecko. 2 dzieci są obywatelami Ukrainy, a także 2 dzieci umieszczonych w trybie interwencyjnym pochodziło z innego powiatu.

Analiza dotychczasowych działań w zakresie pieczy zastępczej w oparciu o dane za rok 2023

W uchwalonym przez Radę Powiatu Karkonoskiego w roku 2021 *Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 - 2023* określono cele, których realizacja służy rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej. W Programie podjęto działania odnoszące się zarówno do kandydatów, jak i funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych oraz wielopoziomowej współpracy. Realizację części z nich określono w konkretnych ramach czasowych. Realizacja innych miała charakter ciągły.

Podjęcie działań zmierzających do powstawania nowych rodzin zastępczych

W Centrum zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej realizuje Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. W jego skład wchodzi: kierownik, pedagog, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, psycholog oraz radca prawny. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej uwarunkowane jest możliwościami finansowymi.

Jednym z zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej.

W roku 2023 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie podjęło szereg działań dotyczących promowania rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskania nowych rodzin tj.:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze prowadzi stronę internetową (www.pcpr.jgora.pl), na której widoczna jest informacja dotycząca poszukiwania kandydatów na rodziców zastępczych. Informacje są również umieszczane na Facebook Powiatu Karkonoskiego oraz w lokalnych mediach,
- w ramach akcji promujących rodzicielstwo zastępcze pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze dostarczają do instytucji współpracujących – m.in. szkół, urzędów miast i gmin, Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej ulotki, plakaty i kalendarze promujące ideę rodzicielstwa zastępczego,
- cykliczne spotkania na zaproszenie Starosty Karkonoskiego z funkcjonującymi rodzinami zastępczymi z okazji Dnia Rodzicielstwa zastępczego/Dnia Dziecka oraz Świąt Bożego Narodzenia, mające również na celu promowanie rodzicielstwa zastępczego. W spotkaniu uczestniczą przedstawiciele lokalnych mediów, które relacjonując przebieg spotkań, nagłaśniają potrzebę pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych,
- w ramach kampanii promocyjnej „Zostań rodzicem zastępczym”, nakręcono film promujący rodzicielstwo zastępcze;
- tut. Centrum co roku prowadzi darmowe szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych dla mieszkańców powiatu karkonoskiego;

- w ramach akcji promujących rodzicielstwo zastępcze Wójtowie Gmin i Burmistrzowie Miast Powiatu Karkonoskiego otrzymali od tut. Centrum pieczętę promującą rodzicielstwo zastępcze, która umieszczana jest na kopertach korespondencji wychodzącej z tut. Centrum oraz Urzędu Gminy/Miasta,
- do okolicznych parafii rozesłano pisma z prośbą o włączenie się w działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego poprzez nagłaśnianie wśród członków Parafii informacji o organizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jeleniej Górze bezpłatnych szkoleniach dla kandydatów na rodziców zastępczych oraz rozpowszechnianie przekazanych ulotek informacyjnych i plakatów.

W dniu 29 maja 2023 r. w Domu Pomocy Społecznej w Janowicach Wielkich odbył się festyn z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego i Dnia Dziecka zorganizowany dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej, mieszkających na terenie Powiatu Karkonoskiego. Zorganizowano wiele atrakcji: koncert Alicji Janosz, a także występ artystyczny wychowanków Centrum Opieki nad Dzieckiem w Szklarskiej Porębie. Ponadto najmłodsze dzieci mogły poskakać na dmuchańcach, puszczać bańki mydlane, uczestniczyć w zabawach organizowanych przez animatorów. Kolejną atrakcją był pokaz sprzętu ratowniczo-gaśniczego zorganizowany przez Ochotniczą Straż Pożarną w Janowicach Wielkich. Dla wszystkich uczestników zabawy przewidziano poczęstunek: watę cukrową, popcorn, owoce i słodycze. Podczas festynu Starosta Karkonoski Krzysztof Wiśniewski miał okazję osobiście podziękować rodzinom zastępczym, za przyjęcie do własnych rodzin dzieci i ofiarowanie im swojej miłości i ciepła rodzinnego.

W dniu 14 grudnia 2023 r., w ramach promocji rodzicielstwa zastępczego, w hotelu MERCURE w Jeleniej Górze odbyła się trzecia edycja spotkania świąteczno – mikołajkowego pod nazwą „Św. Mikołaj z wizytą u dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Karkonoskiego”. W tym roku w spotkaniu udział wzięli wychowankowie i opiekunowie z Centrum Opieki nad Dzieckiem w Szklarskiej Porębie oraz Domu dla Dzieci „Nadzieja” w Przesiece. Święty Mikołaj pamiętał jednak o wszystkich dzieciach przebywających w rodzinach zastępczych i przygotował dla nich mnóstwo prezentów. Spotkanie odbyło się w świątecznej atmosferze, przy słodkim poczęstunku. Miłą niespodzianką dla uczestników imprezy był występ artysty Libera. Spotkanie było doskonałą okazją do integracji rodzin, uwrażliwienia społeczności lokalnej na potrzeby dzieci oraz promowania idei rodzicielstwa zastępczego w lokalnych mediach.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej. W roku 2023 r. Centrum zorganizowało szkolenie programem „PRIDE” dla kandydatów na rodziców zastępczych. Uczestniczyło w nim jedenaście osób, w tym trzy małżeństwa.

W roku 2023 w powiecie funkcjonowało sześć zawodowych rodzin zastępczych, w tym dwie zawodowe rodziny zastępcze o charakterze pogotowia rodzinnego oraz jeden rodzinny dom dziecka. W drugim półroczu zakończyły pracę dwa pogotowia rodzinne oraz została rozwiązana jedna rodzina zawodowa.

Wszystkie postanowienia sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej były realizowane na bieżąco.

Zapewnienie osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej odpowiedniego wsparcia, zarówno merytorycznego, jak i finansowego

W roku 2023 Centrum na bieżąco prowadziło indywidualne poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne oraz prawne. Rodzinom umożliwiono dostęp do szeroko rozumianego wsparcia, które realizuje Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Trudności jakie najczęściej wskazywały rodziny to:

- ✓ trudności wychowawcze (niskie osiągnięcia szkolne, brak motywacji do nauki, kłamstwa, zachowania opozycyjno - buntownicze),
- ✓ problemy emocjonalne dzieci (autoagresja, poczucie osamotnienia)
- ✓ obniżone poczucie własnej wartości u dzieci przebywających w pieczy zastępczej, niska samoocena,
- ✓ uzależnienia od telefonu, gier, mediów społecznościowych.

W odpowiedzi na potrzeby, rodzinom zastępczym, zapewniono możliwość udziału w szkoleniach mających na celu podniesienie umiejętności i kompetencji opiekuńczo-wychowawczych. Była to także okazja do poznania się, wymiany doświadczeń i wzajemnego wsparcia. W roku 2023 przeprowadzono szkolenie pt. „Pierwsza pomoc przedmedyczna”, w którym uczestniczyło 7 rodzin zastępczych, szkolenie pt. „Wielkie emocje małego człowieka – jak zrozumieć kilkulatka”, w którym udział wzięło 12 rodzin zastępczych oraz 3 szkolenia pt. „Trudne zachowania dziecka w rodzinie zastępczej”, w którym uczestniczyło 14 rodzin zastępczych.

Kolejną formą pomocy, jaką zapewnia Centrum dla funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych jest grupa wsparcia. Składa się ona z osób o równym wobec siebie statusie, połączonych wspólnym problemem i chęcią radzenia sobie z nim. Udział w grupie wsparcia jest dobrowolny, zgodny z wewnętrzną gotowością poszczególnych osób i rodzin.

W roku 2023 nie wystąpiły żadne zakłócenia w realizacji świadczeń pieniężnych dla rodzin zastępczych.

Zapewnienie odpowiedniej jakości pracy Zespołu Rodzinnej Pieczy Zastępczej

W roku 2023 w powiecie funkcjonowało 148 rodzin zastępczych, w których przebywało 192 dzieci (2022 rok: 136 RZ – 185 dzieci). Podobnie jak w roku ubiegłym, Centrum zatrudniało 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, czterech w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy i jednego na podstawie umowy o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Koordynator może mieć pod opieką nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. W roku 2023 opieką koordynatora objęto 75 rodzin zastępczych, a w stosunku do pozostałych rodzin (73) zadania koordynatora wykonywał organizator rodzinnej pieczy zastępczej. W ubiegłym roku nie był realizowany „Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej - asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” finansowany przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Ogólny koszt zadania w kwocie 355 037,27 zł został sfinansowany ze środków Centrum. Koordynatorzy wspierali rodziny zastępcze w trudach codziennej pracy i pomagali w rozwiązywaniu występujących trudności. Współpracowali z wychowawcami i pedagogami szkolnymi, kuratorami sądowymi, pracownikami ośrodków pomocy społecznej, psychoterapeutami, psychiatrami. W przypadkach tego wymagających, zapewniali rodzinom zastępczym dostęp do specjalistycznej pomocy np. psychiatrycznej. Elastyczna forma zatrudniania koordynatorów umożliwia wykonywanie obowiązków, w tym kontakt z dzieckiem w domu i poza nim, również poza standardowymi godzinami pracy (popołudnia, godziny wieczorne, soboty, niedziele). Częstotliwość kontaktów umożliwia pełniejszy ogląd dotyczący sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka oraz wywiązywania się z roli rodziców zastępczych, sprzyja budowaniu zaufania niezbędnego w procesie ochrony dziecka i wsparcia rodziny.

Koordynatorzy systematycznie podnosili swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych oraz samokształcenie. Ponadto, korzystali z poradnictwa zawodowego, służącego zachowaniu i wzmocnieniu kompetencji oraz przeciwdziałaniu zjawisku wypalenia zawodowego. Koordynatorzy uczestniczyli w szkoleniach:

- „Profilaktyka zdrowia psychicznego – jak sprawić by udzielanie wsparcia było zasobem zamiast obciążeniem dla zdrowia psychicznego”,
- „Współprac służb społecznych i wymiaru sprawiedliwości w kontekście dobra dziecka”

W sytuacjach tego wymagających (m.in. spotkania dzieci z rodzicami) do dyspozycji pracowników pozostają dwa odpowiednio wyposażone pokoje zapewniające intymność i poufność spotkań.

Współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami w zakresie ochrony dziecka i wsparcia rodziny w prawidłowym wypełnianiu zadań

Realizacja zadań związanych z pieczę zastępczą opierała się na współpracy i zaangażowaniu wielu służb, instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny. Wśród nich należy wymienić m.in. ośrodki pomocy społecznej, sądy i ich organy pomocnicze, instytucje oświatowe, podmioty lecznicze. Współpraca ta przybierała mniej lub bardziej sformalizowane formy służące wymianie informacji oraz konieczności zapewnienia dzieciom opieki. Ważnym źródłem informacji były szkoły i ośrodki pomocy społecznej. Ośrodki na bieżąco informowano o funkcjonujących na ich terenie rodzinach zastępczych. Szkoły (przedszkola) przekazywały opinie dotyczące funkcjonowania dziecka w szkole (przedszkolu) oraz przebieg współpracy z rodzicami zastępczymi. Centrum, dwa razy w roku, (co sześć miesięcy) formułowało zapytania dotyczące zakresu, o którym mowa wyżej. Zatrudniani przez Centrum koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej podejmowali bezpośrednią współpracę z wieloma instytucjami – w odniesieniu do konkretnego dziecka. Ocena sytuacji dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej odbywała się w trybie posiedzeń z udziałem rodziców zastępczych, psychologa, pedagoga, właściwych asystentów rodziny, przedstawiciela ośrodka adopcyjnego, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, rodziców dziecka (z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej). Do udziału w posiedzeniu w sprawie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej zapraszano również przedstawicieli sądu rodzinnego, ośrodków pomocy społecznej, instytucji oświatowych, a także osoby bliskie dziecku. Oceny dokonywano pod kątem zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej i możliwości powrotu do domu. W roku 2023 odbyło się 278 posiedzeń. Do Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze przekazano 260 opinii dotyczących zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Zapewnienie dla dzieci pieczy zastępczej w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego na terenie powiatu karkonoskiego

W roku 2023 w powiecie funkcjonowały trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- ❖ Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Płomyk” w Szklarskiej Porębie,
- ❖ Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Iskierka” w Szklarskiej Porębie,
- ❖ Dom dla Dzieci NADZIEJA w Przesiece (14 miejsc).

Trzecia z wymienionych placówek prowadzona jest na zlecenie powiatu przez Karkonoskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie NADZIEJA z siedzibą w Jeleniej Górze. Umowę zawarto na okres od 1 stycznia 2022 roku do 31 grudnia 2024 roku. Ponadto należy wskazać, iż Karkonoskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie NADZIEJA w Jeleniej Górze zwróciło się o rozwiązanie

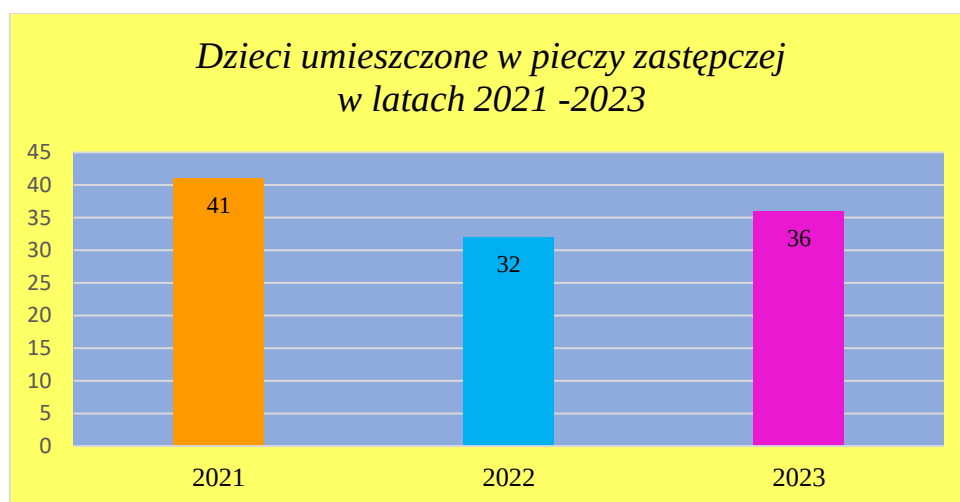
umowy nr 179/2021 z dnia 29 grudnia 2021 r., za porozumieniem stron z dniem 31 stycznia 2024 r. wskazując na brak możliwości utrzymania placówki ze środków finansowych otrzymywanych w ramach dotacji od zleceniodawcy. Dlatego też, zostało zawarte stosowne porozumienie pomiędzy Powiatem Karkonoskim a Karkonoskim Stowarzyszeniem Pomocy Dziecku i Rodzinie „NADZIEJA” dotyczące rozwiązania ww. umowy za porozumieniem stron z dniem 31 stycznia 2024 r.

Wszystkie placówki posiadały zezwolenie na prowadzenie działalności - wpis do rejestru placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzonego przez Wojewodę Dolnośląskiego.

W przypadku braku możliwości umieszczenia dzieci w wymienionych wyżej placówkach, dzieci umieszczane są w placówkach poza powiatem.

2. Piecza zastępcza w liczbach

W latach 2021 – 2023 w pieczy zastępczej umieszczono łącznie 109 dzieci. Na wykresie przedstawiono poziom umieszczeń w poszczególnych latach.

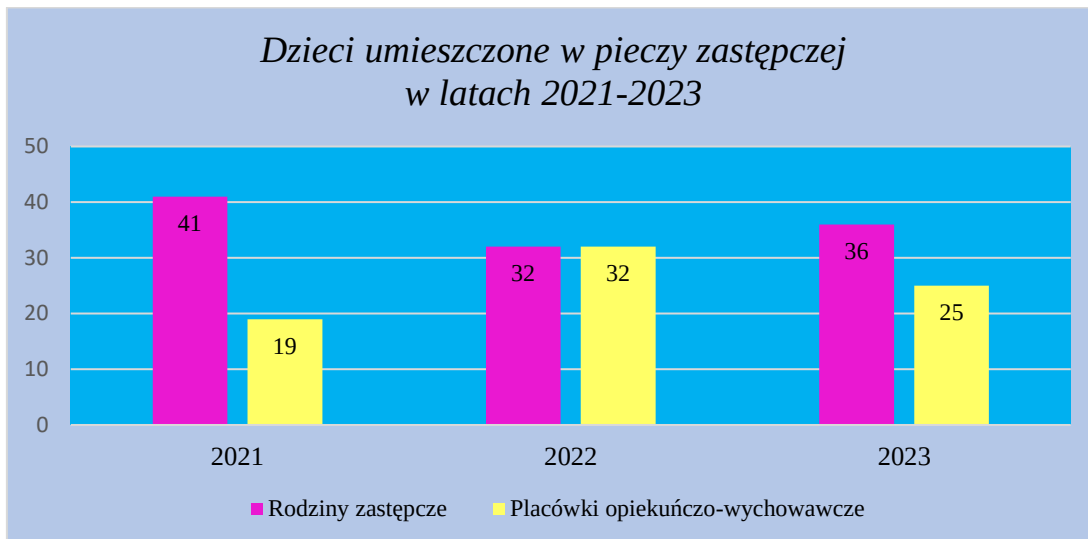
Źródło: dane własne PCPR

W tabeli, obok danych liczbowych, przedstawiono podział na poszczególne formy opieki:

Lp.	PIECZA ZASTĘPCZA	Liczba umieszczonych dzieci			Ogółem
	Instytucjonalna (placówki)	2021	2022	2023	
1	Placówka opiekuńczo-wychowawcza „Iskierka” i „Płomyk”	7	13	16	26
2	DD Przesieka	3	1	5	9
3	Inne (poza powiatem)	9	18	4	31
4	Ogółem(wiersz 1-3)	19	32	25	76
5	Rodzinna piecza zastępcza	36	27	28	91
	Rodziny Zastępcze w powiecie (z dziećmi z innego, powiatu)				

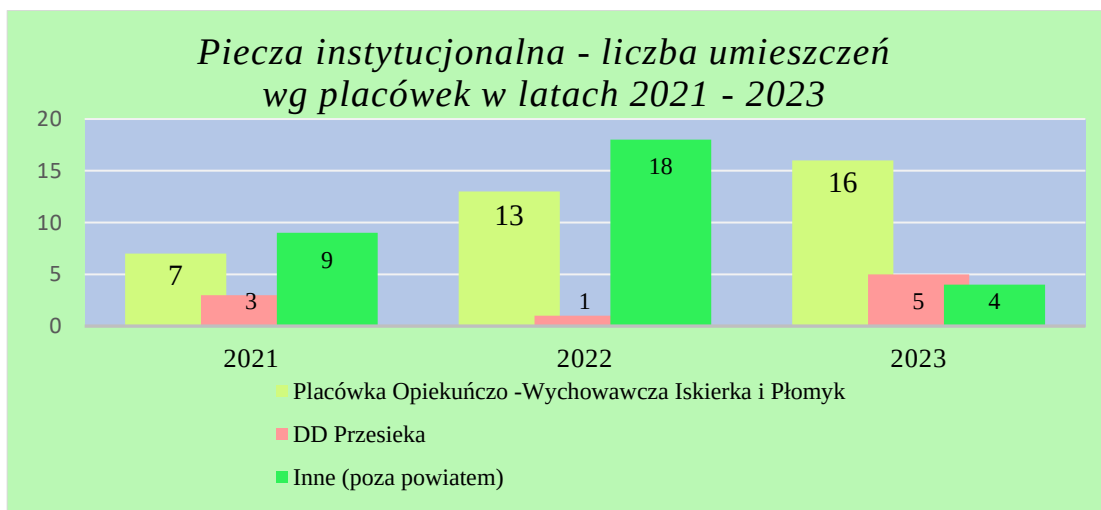
6	Rodziny Zastępcze poza powiatem (dzieci z powiatu karkonoskiego)	5	5	8	18
7	Ogółem (wiersz 5 + 6)	41	32	36	109
8	OGÓŁEM	60	64		185

Powyższe zilustrowano na wykresie:

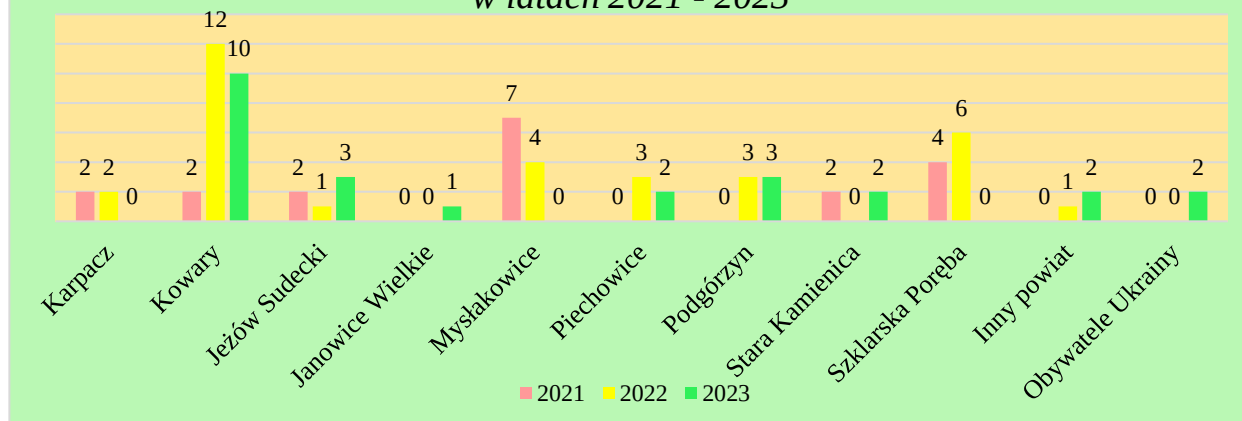
Źródło: dane własne PCPR

W latach 2021-2023 liczba umieszczeń w pieczy zastępczej kształtowała się mniej więcej na tym samym poziomie. Zaznaczyć należy, iż więcej dzieci umieszczonych zostało w rodzinnej pieczy zastępczej.

Źródło: dane własne PCPR

Umieszczenia w placówkach opiekuńczo - wychowawczych wg gmin pochodzenia dziecka w latach 2021 - 2023

Źródło: dane własne PCPR

Na przestrzeni 2021 – 2023 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczono najczęściej dzieci pochodzących z Gminy Kowary i Mysłakowice.

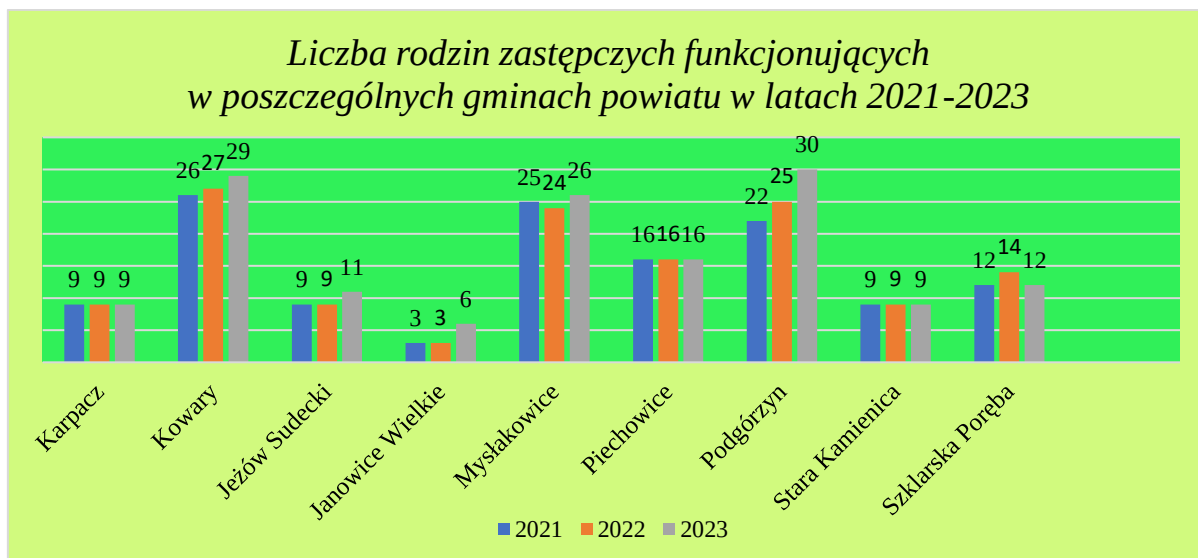
Drugą formą opieki nad dziećmi realizowaną przez powiat jest rodzinna piecza zastępcza. Poniższy wykres wskazuje liczbę funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych w latach 2021 -2023.

Rodziny zastępcze funkcjonujące w Powiecie Karkonoskim w latach 2021 - 2023

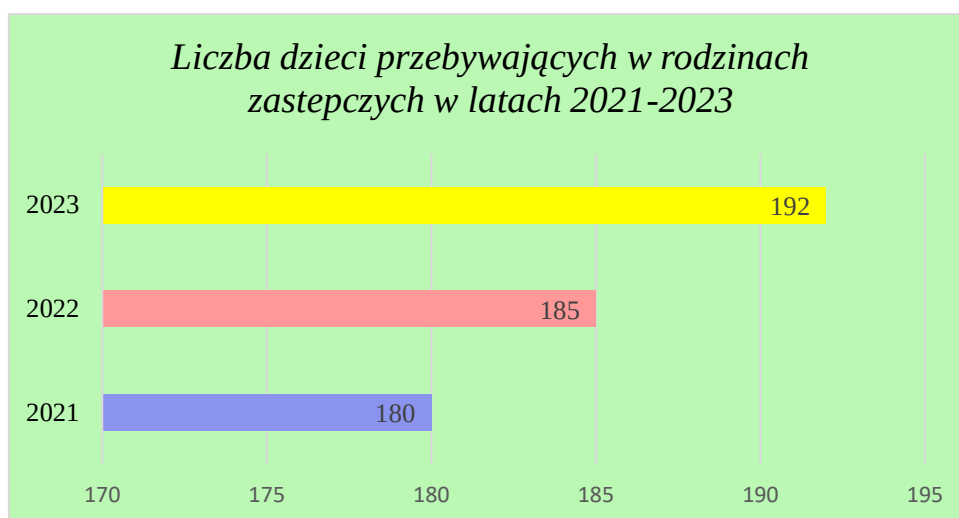
Źródło: dane własne PCPR

Stan ten w odniesieniu do poszczególnych Gmin powiatu – zilustrowano wykresem.

Źródło: dane własne PCPR

W analizowanym okresie łączna liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Źródło: dane własne PCPR

Ważnymi danymi są te, które wskazują na liczbę dzieci umieszczanych corocznie w pieczy zastępczej (w tym w rodzinach zastępczych), przy uwzględnieniu Gminy pochodzenia dziecka. Jest to istotny aspekt planistyczny i finansowy, ponieważ na gminach spoczywa obowiązek partycypowania w kosztach funkcjonowania pieczy zastępczej.

Poniżej (tabela) przedstawiono dane dotyczące liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu karkonoskiego w latach 2021 – 2023, z podziałem na poszczególne gminy powiatu (bez dzieci pochodzących z innego powiatu).

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w latach 2021 - 2023 – wg Gmin

Lp.	Gmina	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023	OGÓŁEM:
1	Karpacz	2	0	2	4
2	Kowary	9	9	6 (+1)*	24(+1)*
3	Mysłakowice	7(+5)*	6 (+1)*	4 (+1)*	17(+7) *
4	Piechowice	1	1	2	4
5	Podgórzyn	2	3	8	13
6	Janowice Wielkie	1	2	2	5
7	Stara Kamienica	1	0 (+3)*	1 (+2)*	2(+5)*
8	Jeżów Sudecki	3	2	3 (+1)*	8(+1)*
9	Szklarska Poręba	10	4 (+1)*	0 (+3)*	14(+4)*
OGÓŁEM:		36 (41)	27 (32)	28 (36)	91(+18) *

Źródło: dane własne PCPR *dzieci z powiatu karkonoskiego przebywające w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów

Ponadto, dzieci z naszego powiatu umieszczano również w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów. W latach 2021 – 2023 poza powiatem umieszczono łącznie 18 dzieci (2021 - 5, 2022 - 5, 2023 - 8).

Powiat Karkonoski w ostatnich latach zmagają się z problemem realizacji postanowień sądowych, dotyczących umieszczenia małoletnich dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na terenie powiatu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywa aktualnie 49 wychowanków, mimo iż liczba miejsc przeznaczona jest dla 42 podopiecznych.

Dlatego też, realizując bieżące postanowienia sądu, zachodziła konieczność poszukiwania miejsc na terenie innych powiatów. I tak w latach poprzednich sytuacja przedstawiała się następująco:

- W roku 2021 przebywało łącznie poza powiatem 19 wychowanków, a koszt utrzymania dzieci wyniósł 826 082,00 zł.
- W roku 2022 przebywało łącznie poza powiatem 29 wychowanków, a koszt wyniósł 1.003 250,00 zł.
- W roku 2023 przebywało łącznie poza powiatem 27 wychowanków, a koszt wyniósł 1.551.857,00 zł.

Mimo szerokiej kampanii promocyjnej rodzicielstwa zastępczego, prowadzonej na terenie powiatu karkonoskiego, z roku na rok jest coraz mniej kandydatów chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Istotnym jest również fakt, iż nowo powstałe rodziny zastępcze są w zdecydowanej większości spokrewnione z dziećmi.

Realizując postanowienia sądowe, mając na uwadze dobro dzieci, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie musi brać pod uwagę również art. 93 ust. 4 pkt 3 w/w ustawy mówiący o umożliwieniu kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi.

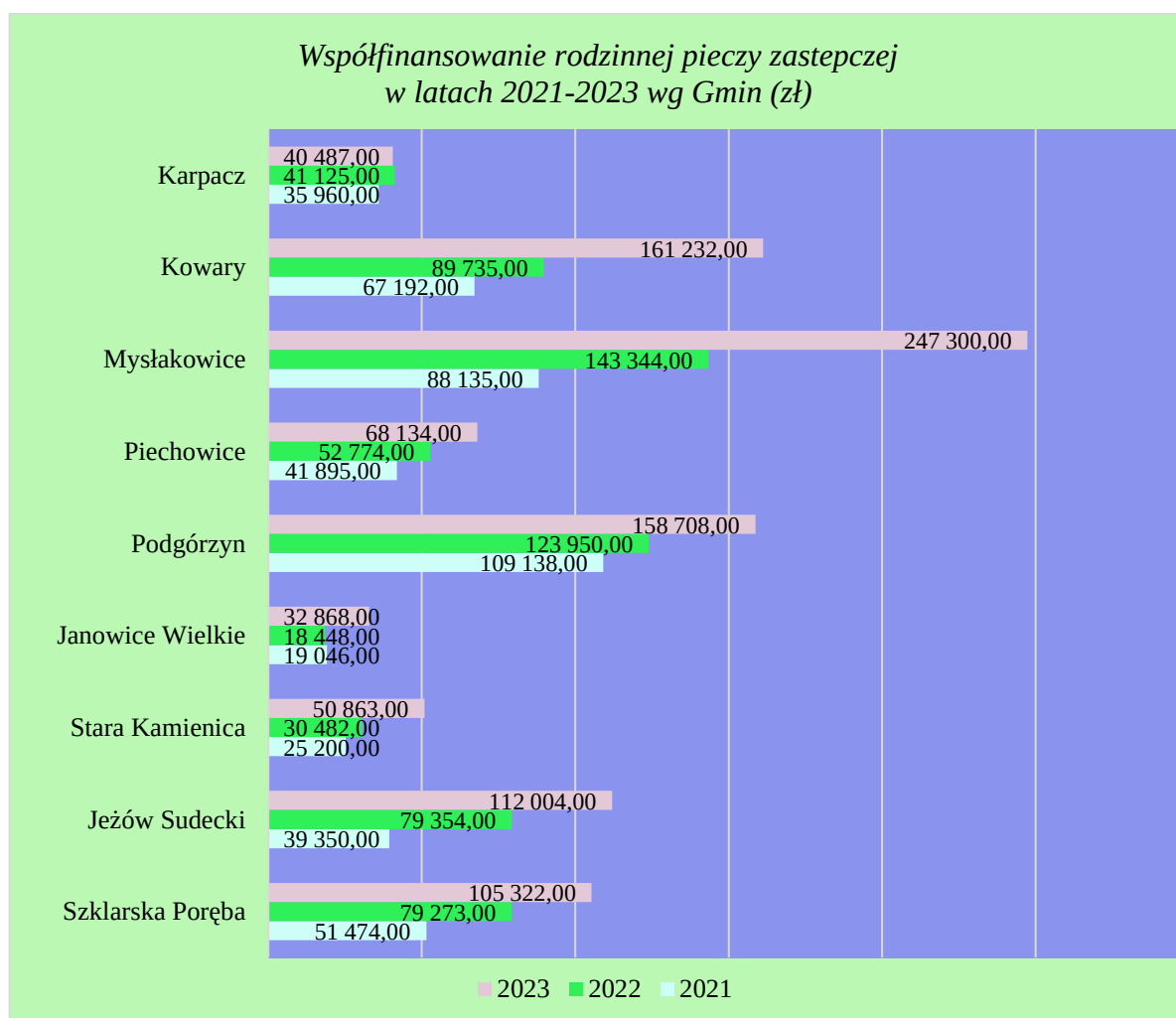
Funkcjonujące placówki opiekuńczo - wychowawcze nie są w stanie zaspokoić bieżących potrzeb powiatu w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

3. Współfinansowanie pieczy zastępczej przez Gminy

Od kilku lat na gminach spoczywa obowiązek współfinansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej). Gmina - właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki w wysokości 10% - w pierwszym, 30% - w drugim i 50% w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W latach 2021 -2023 z tytułu współfinansowania pobytu dzieci w rodzinach zastępczych, Gminy wniosły opłatę w wysokości 2021 r. – 477 380 zł, 2022 r. – 658 485 zł, 2023 r. - 976 918 zł.

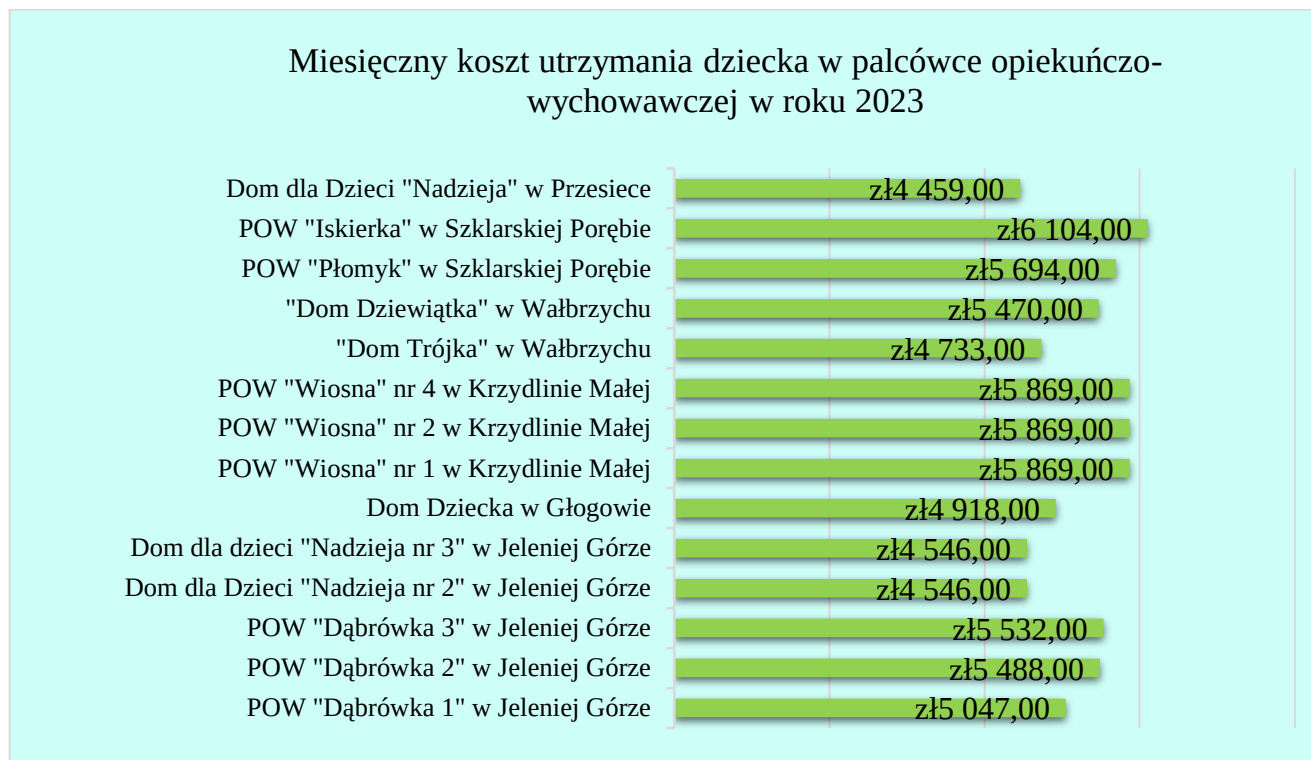
W latach 2021 - 2023 z tytułu współfinansowania pobytu dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej Gminy wniosły opłatę w wysokości 2021 – 506 624 zł, 2022 r. – 627 427 zł, 2023 r. - 836 941 zł.

Powyższe wskazuje, że finansowy udział Gmin w kosztach utrzymania dzieci w pieczy zastępczej jest wysoki. Poniżej zilustrowano graficznie poziom wydatków dotyczących rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023 - wg Gmin.

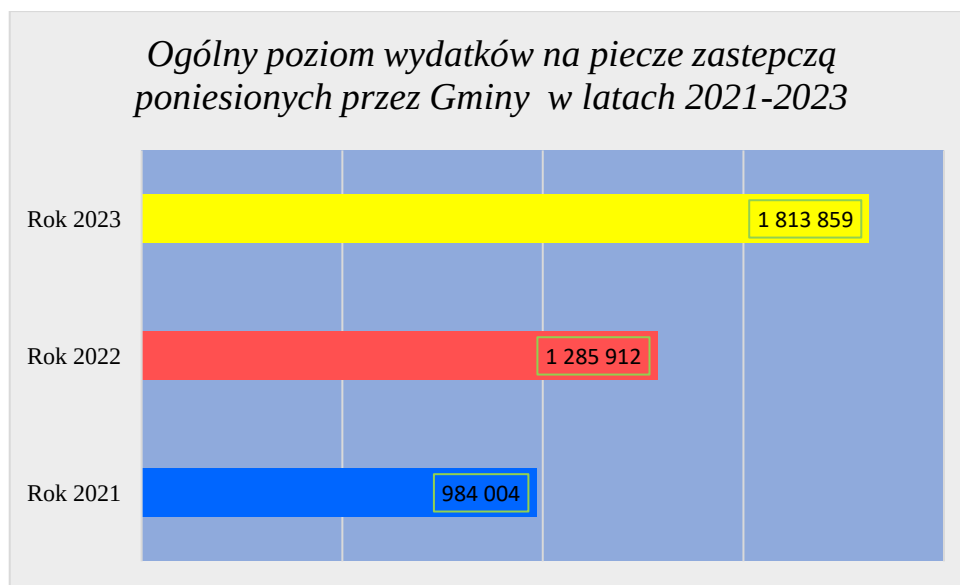

Źródło: dane własne PCPR

Koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest wysoki i bardzo zróżnicowany. W roku 2023 kształtował się na miesięcznym poziomie od 4 546,00 zł do 5 869,00 zł co zilustrowano na wykresie:

Źródło: dane własne PCPR

Źródło: dane własne PCPR

Gminy partycypują w kosztach pobytu dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Wpływ na poziom wydatków ma nie tylko liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, ale także okres przebywania w tej pieczy. Stąd, niezwykle ważną rolę powierzono asystentom rodziny.

4. Rola asystenta rodziny i koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
- 2) terapii i mediacji,
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych,
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może zostać przydzielony asystent rodziny, który prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Z określonych ustawą zadań przypisanych do realizacji asystentowi rodziny wynika, jak ważna, trudna i odpowiedzialna jest to rola. Do jego zadań należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, zwłaszcza poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,

- 13a) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” (Dz.U. poz. 1860),
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku,
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15. Praca asystenta rodziny nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta jest prowadzona. Asystent rodziny nie może prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Poniżej przedstawiono poziom zatrudnienia asystentów rodziny w poszczególnych Gminach powiatu w latach 2021 – 2023, z uwzględnieniem danych dotyczących liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Lp.	Ośrodek Pomocy Społecznej /Gmina	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2018-2020 (łącznie)	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2021-2023 (łącznie)	Asystent rodziny (liczba zatrudnionych asystentów)		
				2021	2022	2023
1	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Karpaczu	7	8	1	1	1,25
2	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowarach	25	48	2	2	2
3	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Piechowicach	13	9	1	1	1
4	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Szklarskiej Porębie	12	23	1	1	1
5	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowicach Wlk.	2	6	0,25	0,25	40 h miesięcznie
6	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeżowie Sudeckim	12	14	0,375	0,375	0,375

7	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mysłakowicach	30	28	1	1	1
8	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Podgórzynie	10	19	0,5	0,5	0,5
9	Gminny i Ośrodek Pomocy Społecznej w Starej Kamienicy	9	6	1	1	1

Źródło: opracowano na podstawie informacji z OPS

Z powyższego zestawienia wynika, iż rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mogły uzyskać wsparcie w postaci asystenta rodziny.

Zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W stosunku do rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- 2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku,
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordinators rodzinnej pieczy zastępczej jest zatrudniany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej i nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Praca koordynatora jest wykonywana w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy lub umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może

prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat i jego praca nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zatrudnia rocznie 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, liczba rodzin zastępczych objętych opieką jednego koordynatora nie może przekroczyć - 15, co wymaga zatrudnienia w powiecie karkonoskim ok. 8 koordynatorów. Elastyczna forma zatrudniania koordynatorów umożliwia wykonywanie obowiązków, w tym kontakt z dzieckiem w domu i poza nim, również poza standardowymi godzinami pracy (popołudnia, godziny wieczorne, soboty, niedziele). Częstotliwość kontaktów umożliwia pełniejszy ogląd dotyczący sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka oraz wywiązywania się z roli rodziców zastępczych, sprzyja budowaniu zaufania niezbędnego w procesie ochrony dziecka i wsparcia rodziny.

III. Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w latach 2024 – 2026

1. Założenia programowe

Podstawą prawną opracowania i realizacji Programu jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym „do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych”. Ustawa kładzie główny nacisk na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną na rzecz pozostawienia w niej dziecka lub powrotu do niej dziecka. W przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców uruchamia się system pieczy zastępczej tj. zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom. Piecza zastępcza ma więc charakter okresowy a jej celem jest wsparcie rodziny dysfunkcyjnej do czasu wyeliminowania tej dysfunkcji. Tak rozumiana piecza wymaga ścisłej współpracy Gminy i Powiatu.

Pieczka zastępcza jest zadaniem Powiatu, stąd Program, którego głównym celem jest jej rozwój, ze szczególnym uwzględnieniem rodzinnych form opieki. Założony - w okresie programowania - limit rodzin zastępczych zawodowych wynika z analizy danych przedstawionych w Programie .

Cele określone w Programie służą zapewnieniu odpowiedniej opieki i wychowania dzieciom, w ramach systemu pieczy zastępczej, rodzinnej i instytucjonalnej. Na potrzebę rozwoju różnych form pieczy zastępczej wskazują przedstawione w niniejszym dokumencie dane.

2. Określenie celów głównych i szczegółowych Programu

CEL GŁÓWNY:

I. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Karkonoskiego,

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1) Podejmowanie działań zmierzających do powstawania nowych rodzin zastępczych

- poprawa postrzegania i świadomości społecznej o pieczy zastępczej
- promowanie rodzicielstwa zastępczego
- pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
- organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych
- tworzenie rodzin zastępczych zawodowych
- określenie limitu rodzin zawodowych:
 - ❖ **4 rodziny zastępcze zawodowe** w każdym roku, począwszy od roku 2024 do 2026.

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła, wg potrzeb

2) Zapewnienie osobom sprawującym funkcję rodziny zastępczej odpowiedniego wsparcia, zarówno merytorycznego, jak i finansowego

- Realizacja świadczeń finansowych wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz ustawy o pomocy społecznej.
- Zatrudnienie i wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.
- Zapewnienie szkoleń w celu podniesienia kwalifikacji, szczególnie w zakresie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, biorąc pod uwagę potrzeby rodziny zastępczej.
- Zapewnianie pomocy i wsparcia, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.
- Zapewnienie pomocy prawnej, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego oraz innej pomocy specjalistycznej, np. psychologicznej, pedagogicznej.
- Aplikowanie o środki zewnętrzne, w tym w ramach rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła, wg potrzeb

3) Współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami w zakresie ochrony dziecka i wsparcia rodziny w prawidłowym wypełnianiu zadań

- Systematyczna wymiana informacji i komunikacja (pisemna, telefoniczna, mailowa itp.) ze szczególnym uwzględnieniem niepokojących sygnałów w funkcjonowaniu dziecka i rodziny.
- Uczestnictwo (m.in. przedstawicieli sądu, ośrodka pomocy społecznej, Policji, ochrony zdrowia, instytucji oświatowych) w organizowanych przez Centrum posiedzeniach, w tym dotyczących oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej.
- Przekazywanie przez szkoły (przedszkola) opinii dotyczących funkcjonowania dziecka w szkole (przedszkolu) oraz przebiegu współpracy z rodzicami zastępczymi.
- Informowanie Ośrodków Pomocy Społecznej o funkcjonujących w powiecie rodzinach zastępczych.

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła

II. Plan ograniczenia liczby miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1) Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej

- ✚ Wprowadzenie systemu teleinformatycznego zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- ✚ Wzrost wynagrodzeń w rodzinnej pieczy zastępczej.
- ✚ Udział w ogólnopolskiej kampanii promującej rodzicielstwo zastępczej.
- ✚ Przeciwdziałanie kryzysom w rodzinach.

2) Podniesienie standardu funkcjonowania placówek opiekuńczo- wychowawczych na terenie Powiatu Karkonoskiego

- ✚ Poprawa funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej celem zapewnienia najlepszych warunków opieki i wychowania dla dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo- wychowawczych.

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła

III. Limit rodzin zastępczych zawodowych

- ✚ Rok 2024 – 4 rodziny zastępcze zawodowe
- ✚ Rok 2025 – 4 rodziny zastępcze zawodowe
- ✚ Rok 2026 – 4 rodziny zastępcze zawodowe

Realizator: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Termin: praca ciągła

3. Ewaluacja i ocena realizacji Programu:

- Przedstawianie przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej corocznego sprawozdania z efektów pracy Organizatorowi Rodzinnej Pieczy Zastępczej.
- Przedstawianie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy w zakresie pieczy zastępczej przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.
- Składanie Staroście i Radzie Powiatu corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie pomocy społecznej.

ZAKOŃCZENIE

Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zapewnienie mu opieki w rodzinie naturalnej lub stworzenie jak najlepszych warunków rozwoju i wychowania poza tą rodziną. Dzieciom, które zostały pozbawione właściwej opieki i wychowania w rodzinie biologicznej, powiat karkonoski zapewni miejsce w pieczy zastępczej rodzinnej lub instytucjonalnej. Należy dążyć do skracania okresów pobytu dzieci w zastępczej formie opieki na rzecz powrotu do rodzin biologicznych. Niezbędny jest rozwinięty system wsparcia środowiskowego wraz z pomocą terapeutyczną, materialną i socjalną przeznaczoną dla rodzin dysfunkcyjnych, z wczesną interwencją zespołów składających się z profesjonalistów (pracownik socjalny, terapeuta, psycholog, pedagog szkolny, kurator zawodowy, policjant, lekarz). Aby wyżej wymienione cele były prawidłowo realizowane, należy stworzyć sprawnie funkcjonujący system współpracy i komunikacji pomiędzy organizacjami i instytucjami świadczącymi pomoc rodzinie i dziecku na terenie powiatu karkonoskiego. Podkreślenia wymaga rola asystentów rodziny, których zadaniem jest prowadzenie systematycznej, bezpośredniej pracy z rodziną mającą trudności w prawidłowym funkcjonowaniu. Sformułowane w Programie cele opierają się m.in. poprawie postrzegania i świadomości społecznej o pieczy zastępczej, promowaniu rodzicielstwa zastępczego, pozyskiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, organizowaniu szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych, tworzeniu rodzin zastępczych zawodowych, określeniu limitu rodzin zawodowych. Realizując postanowienia sądowe, mając na uwadze dobro dzieci, koniecznym jest zapewnienie miejsc w pieczy zastępczej na terenie powiatu karkonoskiego.